

V lajbungi tega okna zelena previjajoča se trta, ki ima v zgibih po eno veliko, belo rožo, popolnoma stilizirano. Trta je zelena, ozadje je belo, kulture cveta rdeče. Tudi na levi strani okna je bela trta na temnem polju. Med tem in med prvim oknom pod konzolo je svet škof na enakem podstavku kot oni. Obrnjen je desno. dočim oni v svojo levo. Trma zelene čevlje, belo srajco, zeleno dalmatiko, casulo nedoločne barve, belo brado in lasje, belo mitro okrašeno z 2 križema. V levici drži škofovsko palico. Naj del z desnico se ne da razložiti več. V njegovi desni stoji visok stolp v 6 nadstr. s koničasto streho, okrašen z vrati in okni s krogovičjem.

Nad svetnikom je baldahim sloneč na neke vrste večstranem na spredaj odprtem tamburju, tudi nastavek baldahima ima arkade in nato visoko, koničasto rdečo streho z belimi krabami in veliko križno rožbo.

Tudi nad tem oknom je doprsna figura z dolgim napisnim trakom, ki je nečitljiva in ta figura je nerazločna. V lajbungi gre po sredi kol, okrog katerega se vije vinska trta s stiliziranimi listi in grozdi. Zelena, črno obrobljena. Na levi strani okna je cik-cak pas na temnem dnu, barva je bila kolikor se da soditi po ostankih, bela, rdeča, bela, zele, a itd.

Nad tem je na umazano zelenem polju rdeč šild z grbom obstoječi iz 3 belih šildov. Nad tem je pa klečeč v svojo desno obrnjen mož, bradat, pokrivalo se od spodaj ne da razložiti. Obleka, podobna bleše je tesno prilagojena. Čez ramo mu visi ne temen

jermenu nekaj temnega, gotovo kako orodje. Roke ima dvignjene, nedvomno v molitvi, a je od spodaj nejasno. Pred njim se vije dolg napisni trak z napisom v gotski minuskuli: (prečital) Omnes sci/orate p me Johanne Aquila pictore." Na glavi ima koničasto kapo. Njegov suknjič izgleda kot oklep in temna na jermenu viseča reč, bo menda sablja. Mogoče je bil Janez Aquila plemič.

Pod streho sem preizkal vse stene, ki so višje od sedanjega svoda. Slikarija je zabeljena, vidi se samo nad sedanjim juž. str. oltarjem 2 zabeljeni nimbi-rani glavi, ena zelo velika, druga majhna, Velika bo glava Marije, ki se vidi spodaj v cerkvi. Da je slikarija celo nad obokom prebeljena, bi kazalo na to, da je bila slikarija v ladji prebeljena že pred obokanjem. Te slike, ki se vidi v cerkvi predstavlja spodnji del znane kompozicije Schutzmantelmadone. Vidi se konture plašča in oseb, ki so se zatekle podenj. Slika je obdana z okvirom, kakor sem ga videl v prezbit. Na levo od te slike na slavaloku je še ena, katere glava se tudi ne vidi v cerkvi, a tudi pod svodom del sv. škofale v obrisih, obleka odgovarja oni škofov v prezbit. V levici drži knjigo, v desnici ni jasno kaj drži pred prsmi. Ob njegovi desni kleči majhna postava v črni obleki z dvignjenimi rokami in obrazom dvignjenim k svetniku. Vendar so ohranjene samo konture. Vidi se tudi konture napisnega traku brez črk. Držkone zopet portret kakega duhovnika.

Pod streho na ostalih stenah ni nikjer sledov slikarij. Prvotno je morala biti cerkev ravno krita, ker se vidijo sledovi kako so ležali tramovi strona in

zid prav do vrha cmetan. Bordura nad Madono gre vodoravno.

Pod streho je par polomljenih svetnikov (baročnih) slabe kvalitete. En pas slike se je ohranil tudi med prižnico in sev. stran. oltarjem na sev. steni. Pod prižnice imamo na prejšnji eni strani stoječega sv. papeža, katerega prsi so še pod beležem in se bržkone ne dajo rešiti. Tudi ostalo nejasno. Nad njim je bordura, kot pri Madoni.

Priloga je sv. Katarina, obrnjena je v svojo levo v 3/4 profilu. Noga večinoma še pod beležem. Okvir med 2 debelima rdečima črtama, vzorec in belih pik, ki se kvadratično križajo, vsako drugo poševno polje je črno, kvadrati ki so nastali radi križanja okvirnih črt na oglih imajo vrisan bel krog in v njem veliko belo okroglo piko. Katarina je v rumenastem plašču, rdeče in sem in tja skoraj lila senčenem. Na glavi ima krono. Stoji v močno pretirani S črti. Desno roko opira ob meč v levi pa drži veliko kolo.

Nato sledi slika sv. Anje na visokem tronu z baldahinom. Podstavek je nejasen, vidi se pa, da je sprednji del izrezljan v polkrogu. Tron se vidi od leve strani v perspektivi. Naslonjač je poživljen z dvojnimi okni. Sv. Ana z nimben, ima rjav plašč potegnjen čez glavo. Obraz popolnoma razpraskan, je nejasen in ohranjen po večini v konturah. V naročju drži sedečo Mater Božjo, obrnjeno skoraj v profil v svojo levo in jo opira z desno roko pri stegnu. Obraz Marijin popolnoma odrgnjen, z desno opira dete Jezusa, ki sedi na M. levem kolenu in sega z desnico Mariji za vrat. kot bi jo hotel objeti. z desno roko pa jo drži.

Mrijini desnici, ki leži v naročju.

Nato sledi kot ločilo gotski steber. Nad to in sosednjo sliko je viden ostaneček bordure s cik-cak pasom.

Prilagodnja slika je Kristus v Jordanu. V levi najprvo v ozkem pasu skalnata pokrajina, kakor pri sv. Martinu z ~~xxxxxx~~ pozdom na vrhu. Vse skupaj Giottovskega značaja. Nato stoječi sv. Janez Kristus., obrnjen v svojo levo z dokolensko suknjo iz kože temnorjave barve. Enake barve so lasje in brada. Noge od kolen doli gole. Z desno dviga nekaj nejasnega nad glavo Kristovo. V levici drži velik napisni trak, ki pa se mu napis ne pozna več. Ob njegovi glavi na levi je zapisano S. Johannes. Močno so pokvarjena vsa prsa in trebuh stoji pred njim Jezus. Čez noge so potegnjene sedaj potemnele črte, ki naj označijo, da stoji v vodi. Skolnilas je malo naprej proti Janezu. Je bradat, roke ima sklenjene pod brado. Za njim stoji uslužno sklonjen angelj in drži njegovo dolgo rdečo suknjo. Nad angeljem se prikazuje iz belega tričetrt kroga Bog oče s sivo brado, rdeče in belo modeliran obraz. Od njega se vodoravno čez slikoarijo vije napisni trak, ki je izgubil vse črke.

Vrnimo se k prezbiteriju. V prevem juž. polju poleg onega, kjer smo opisali slikarja Aquila je spodaj velika četverooglata vdolbina v steni, ki je zaključena zgoraj v lahnem poku, po sredi pa deljena po 4oĝlatem stebru, brez kapitelja, ogli stebra so porezani tako daleč se prirezki stikajo v ostri ti. Poleg te dolbine na levi je naslikan gotski steber, od katerega se

samo zgornji del, ki je okrogel kapitel, bogat, s karakter. gotskimi zvija-
jočimi se listi (Distelblatter) Nad votlino je naslikan trikot s krabami, v
slemenu pa ima bogato ~~krxxvixix~~ s krogovičjem izpolnjeno Radfenster rozeto
Krogovičje je isto kot v zazidanem oknu prezbiterija. Nad tem in napisom o
zidanju cerkve, ki smo ga navedli je podstavek iz konzol, kot na sev. steni
pod apostoli. Zopet ista perspekt. divergenca. Na levi strani okna so konzole
vidne od leve strani, torej s stališča onega, ki stoji na mestu sedanjega ol-
tarja, na desni strani okna v ozkem polju pa kot vidne z desne strani od one-
ga, ki prihaja iz cerkve v prezbiterij. Nad votlino v polju med 2 konzolama
stropa stoje 3 apostoli. Na steni in napisi kot na sev. steni. Baldachim iz
šilastih lokov s trelistom (Aleeblattbogen) krabami in križno rožo. Med stiki
so fiale. Nad vsem pa še nastavek iz gesimsa in 3 giebelnov, okrašenih z od-
prtini in Masswekom in nad giebelni treuzblume. Prvi apostol je sv. Janez
Evang. obrnjen v svojo levo, v lila plašču, čigar podloga je rdeče ornamenti-
rana kot pri drugem apostolu sev. stene, samo tučšno bel. Nakšna je suknja
ni prav jasno, prevladuje bela barva ornamenta, podobnega kot pri prvem apos-
tolu sev. stene. Ima rumene, brezbrad, v levici drži velik zlat kelih, z
desnico kaže s stegnjenim kazalcem na kelih, iz keliha se vije kača.
2 apostol je obrnjen k janezu, ima rjave lase in brado, v levici drži knjig
s kazalcem desnice kaže na knjigo.
3 apostol je obrnjen v isto stran kot drugi. brezbrad. lasje rjavi. *Please* *Black*

danes umazano bel, suknja weinrot. desnico drži pred životom konec plašča. Vidi se zelena podšivka, z levico pa drži veliko knjigo. V prvih poljih pri oknu sta še 2 apostola. Nastavek in ozadje kot pri prejšnjih, a dahim spodaj enak, samo, da se tu jasno vidi, kako levi konec sloni na konzoli. Fiale kot tam. Nad baldahimom nastavek stene poživiljen z gotskim masswekom. Nad tem odprtinam prta glaerija. Videti so 3 stranice mišljene pa so 6 ali celo 8 strani. Stran. odprtini sta prazni, vidi se, kako je persp. v zgornjem delu sekajo zadnje stranice s svojimi odprtinami. Iz srednjega gledata 2 angelja. Nad tem so 3 slemena in nekaj, kar markira bržkone opeko na strehah za temi slemenimi. Prvi teh dveh apostolov predstavljen ko hodi v svojo levo stran. Noge nesorazmerno velike in strašno zarisane. Ima rdečo suknjo s črnim pasom z okovanimi luknjicami. Plašč temne nedoločne barve. Na glavi ima klobuk z dol zapognjenimi kraji, na klobuku nekaj podobnega školjki. Rumenkastorjava brada. V desnici nese veliko knjigo, v levici ima potno palico z žeblijem na koncu in črno usnjeno torbo, ki ima na pokrovu školjko - sv. Jakob.

„pri zadnjem apostolu se napis da čitati: Thomas. Gleda k Jakobu, ima črne la se in brado. Plašč in suknja neizrazne barve, ornament kot pri 1. apostolu sev. st. stene. V levici, ki je zavita v rob plašča nosi veliko knjigo, z iztegnjenim *Karaleem dene kare na knjigo* napredno desno kaže na knjižno postavo z napisnim trakom, prav tako tudi *Nad bronu božen napit dopma* ~~tax~~ nad tem. Da so to preroki, me je prepričal napis nad prvim v prvem polju se stene, kjer sem prečital David rex.

V lajbungi sedaj sledečega okna so 6 krake zvezde(črne) ki se menjajo z z e =
nimi na križ postavljenimi listi. Nato sledi v prihodnjem polju za oknom p d
sedaj nejasnim bladahimom na podstavku kot apostoli svetnica v črni obleki
sicer precej nejasna, obrnjena v svojo desno s krono an glavi. obe roki sta
dvignjeni s stegnjenimi prsti pred prsi, ali so dlani obrnjene ven ali notri
ni jasno. Ob lsavoloku imamo kakor na sev steni sulico ovito z belim trakom.
Na stenah je polno vrezanih napisov iz raz njih dob:

Tako na juž. steni na slikah pod oknom: HF Joannes Farkas

HF Johanne(s) Shcoris 1582

HF. Mar: Dravec "ector

Dve letnici 1580 -1483 sta po vsem
značaju le igrača.

O...(se ne da čitati) Martiancz anno
1634 Die 5 Augus.

Anno 1482(mogoče tudi 3, a verjetneje 2)

HF Johannes Basai Ano 1629

obiit(ime in priimek nečitljivo, ker
sta prečrtana) cui successit Andreas

hic fuit Matheus de Ludburg(eden sta=
rejših napisov brez letnice)

Sestranchitz(sic!) Anno 1708 (1507) suo

obiit Andreas Sestranchitz(sic!) plbbanus

S. Martini in vigilia Bti Andrei ++

cui successit vdalricus(je ponovl eno

hic fuit ille quinto?...nečitljivo) di(e?) Hic fuit dnus Michl capellanus
quodam plbbanus in(nejasno) Bogonia

hic fuit Albertus capnus scī Martini

hic fuit dnus Jahanes E... 1492 hic fuit(nečitljivo)

hic fuit.....(nečitljiv) capplnus Anno dñi 1520 + anno dñi milesimo

sexagesi(mo) (luknja) septuaginta duos annos...duos ded...

Hic fuit petrus Sand(?) capellanus S.M.Anno 1510

Najnovejša letnica 1808.^a a sliki sv. Martina na sev. steni.

Sum ego Matheus Hóras.Pisava latinska ca 17 ev.tudi še 16.stol.

HF.NF. 1597.

Napis od vlage ves uničen, a toliko sem razbral: Mtri(?)... M̄ CCCC ... (s e ne
da razbrati niti slutiti) die dnico(?) pie meritis.....

fuit....depictio(?) (dedicatio?) Ecclesie scti Martini huius..... in vltra(event.
altare) posito.....

p dijonisum

HF Mathyas Voros Anno 1644

Ma...Cripu(?) ANno 1707

Michael muraljos21.

M.Pavle Žek Diak 1597(z velikmi črkami)

HF AVLE 1632

Zaoltajrem novejša letnica 180L. in ena iz 1890. Eden iz 1711. Polno starej-
ših, a jih je vlaga tako uničila, da jih ni mogoče čitati.-etn.1608

Nad veliko duplino: Jacobus Kotaj 1580

Tomas Vlen Anno 1595

HF A:N:V:A-1628.

Pod svetim Martinom še en važen žal nečitljiv napis iz 15.stol.

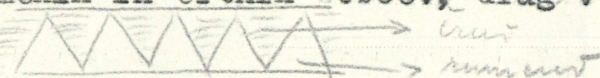
.....anno dni (potem letnica vsa razjedena in ena večja luknja, očitvidno se mu je omet pod nožem okrušil, zato je nad tem še enkrat- seve če je sedanje stanje zanesljivo) 1817(7) naprej se ne da nič skladnega razbrati.

Na juž. steni poleg vel. dolbine in do slavaloka 2 sceni bržkone iz žuvljenja sv. Martina, škofa, ker je temu posvečena cerkev. Tudi slika v vel. oltarju predstavlja sv. Martina-škofa, kako deli miloščino. Prva slika predstavlja 2 na tleh ležeča viteza v oklepih, gologlava, zabodena z meči, noži in bodali. Ob njihovih glavah se zviša v rdečo obleko oblečen s čudnim koničastim pokrivalom pokrit bradat človek, ki dviga obraz v prošnji in v dvignjenih rokah drži napisni trak z napisom, katerega začetek je ^{ne}čitljiv, potem pa: Gratias agnus ihv cristo. Ob nogah ležečih pa stoji sv. Martin, škof v ornatu, rdeče šatirana srajca, rdeče pošita rumena kasula, z robom z vtisnjenimi rozetami casula rdeče podšita, dalmatika zelena. Mognjen je naprej, v levici drži knjigo, z desnico (s stegnjenim kazalcem) in redincem) blagoslavlja. Nad njim napisni trak: In nomine domini ihesu surgite et credite.

Druga slika Paradeblätt z glavnim in nožnim koncem rezljan. ^{xxx Tak} ~~Blakpo~~ konci stoječ, rezljan^x Konec je na vseh 4 oglih. Sv. Martin leži mrtev v vsem ornatu, roke prekrižane na trebuhu. Pred posteljo spodaj 3 tarnajoči berači, eden s palico in napisnim trakom, drugi s stolčki, s katerimi se opira ko hodi po vseh štirih, tretji z bergljo. Iz oblakov v kotu nad glavo se je pri kazal angeli. ki drži z obema rokama neko belo ovito palico, mogoče vita ^{svetina}

Ob glavi Martina stoji menih, ki ima v roki majno kadi podobno posodico, v desni drži nedoločen predmet in ga drži ob ~~knjižnem~~ kozarcu kelihaste oblike. Drugi bradat v štoli in ~~knjižnem~~ s knjigo v levi ima škrapilo v roki in kropi. Med obema tema glavnima plava k nebu majhen človeček - duša Martinova, ki jo sprejema brezbrada prikazen v oblakih - Bog. En tretji menih čita iz knjige, za njim je bradat mož, oprt na palico v rdeči obleki, ki se obrača k menihu, ki si za njim briše solze. Nad bradatim, ki kaže s kazalcem proti Martinu je napisni trak: Sacerdos magnus qui in diebus suis. Za tem prav ob robu menih, ki drži svečo podobno oviti oni reči, ki jo drži angelj.

Slavolok ima v notranji poševni ploskvi ornament iz 2 križajočih se cik-cak trakov, na črnem ozadju. Traki so blede weinrot, vmes belik križi.

Na robu gre okrog ornament iz rumenih in črtnih zobcev, drug v drugega segajočih.

Na slavoloku zgoraj slabo vidno v pokrajini boj sv. Jurija z zmajem. Na levi spleten plot, za njim obzidano mesto z rdečimi strehami. Iz najvišjega poslopja gledata ven 2 nejasni postavi, katerih sprednja kaže s kazalcem levic na to kar se vrši. Potem gričevita pokrajina, čez katero shematično skače k onj sv. Jurija. Ta je v vitežki opravi, z velikim klobukom, podobnim šlemom, suje s palico žrelo zmaja, ki ima noge roparske ptice - orla, rep tudi ptičji, zavit, perut pa kakor iz kovine kovano iz ene plasti kot pri hroščih. Glava, ki ima dolg kljun z zobmi kot krokodil, ima špičasta ušesa, za njim pokrajina.

groteskno shematična. V levem cvikelnu slavaloka sedi v duplini - skalni z brad^o in v črni kuti kot pravi napis S.paul⁹ p. hermita. V naročju ima knjigo, desnico dviga in ima stegnjen kazalec, pred njim sedi poslušno majhen lev, za njim stoji majhen ptič. V desnem cvikelnu je giotteskno shematiziran gozd, pred tem nekaj kar izgleda kot stilizirana voda - reka, ob tem lev, ki pije.

Za vel.oltarjem pod okni imamo še en pas slikarij, ki izredno mnogo trpi v sled vlage. Tudi tlak za oltarjem je konstranto moker. V cerkvi se rede pridno komarij. Vse te scene so nameščene v slikani arhitekturi iz okroglih gotških stebrov z bogatimi kapiteli s perjem na oglih, ki je zasukano nazaj kot mlad brst. Stebri so spojeni na vrhu s polkrogi, nad temi še lahek gebalk, ki zaključuje sceno. 1 scena - Jezus kot vrtnar, v rumeni belo senčeni halji, ki pa pušča desno ramo in prsi odkrite, stoji en face. 4gornji del telesa in glava močno nagnjena na stran, tako da dobimo napet lok. Lase ima rumene, temno senčene. V laseh venec iz belih cvetlic. V levi roki drži lilijo (cvetočo) Pred njim na desni kleči nejasna majhna postava, ki prejema iz njegove desne celo košaro robe, bele reči bržhane cvetov.

2 scena - sv. Helena tudi tako skrivljena, en face. 4gornja obleka bled weinrot spodnja temnordeča. Na glavi belo pokrivalo in krono. 4red telesom drži z obeh rokama velik križ. Ob njeni desni majhna postava moža v prilegajoči obleki z rdečimi hlačami in koničasto kapo na glavi, ki objema križ.

3.scena - svetnica obrnjena pol v svojo levo, drži v levici precej veliko 8 kotno hišico, katere vrata so odprta, z desnice kaže na to - sv.Barbara.Plašč rumen, belo podšit, prilegajoča se spodnja obleka, bled weinrot.Potem sledi debelejši in lepši steber, ki se zdi, da bi imel biti zavit, vendar nejasno. Za tem 4.scena-- svetnica v zeleni, prilegajoči obleki, krona.Plašč rdeč. Izrazita S linija, bolj kot pri drugih. V denici drži zamja, podobne oblike kot oni na slavoloku, samoda ima zelo dolg rep, privezanega ima na verigic z levic dviga plašč sv.Marjeta.

5.scena - v rdečem plašču, posutem z belim vzorcem , na glavi nič. V levi velike klešče, v desni kladivo.

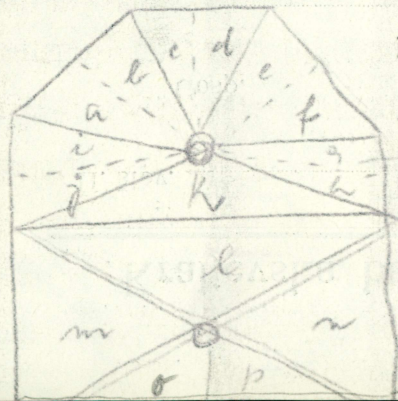
Prihodnja razn glave in rok popolnoma uničena.Okrog lgave ima lep nabran šal, ki je ovit okrog vratu in vržen na rame(kakor najlepši kot Avkeije pri Lepkeju v Berlinu Madona s takim šalom?) Na glavi krona, v desni dviga krono v levi pa veliko poslopje z 2 apsidami in 5 koničastimi gotskimi stolpi. Opira se na steber z bogatim knospenkapitelom.

6.scena - tu preneha arkantura, stebri so preprostejše oblike in preprost raven gebalk. Svetnica v pokrivalu kot prejšnja, zelena obleka prilegajoča se in speta na rebrih in prsih kot pri prejšnjih.Del plašč je rdeče podšit.V levici dolg napisni trak, napis le deloma čitljiv:....isti noie. V desnici vrč iz katerega teče v posodo pred njo klečeče, skoro popolnoma uničene postave.

7 scena - skupina 4 žen. Prva s posodo okrogle, cilindraste oblike. Glava pokri-
vala pri 5. in 5. Druga sklepa roke kot v molitvi, zadnja drži knjigo in kaže
s kazalcem desne na njo. Vse so prbrnjene v svojo levo stran. Bržkone žene, ko
gred, maziliti Kr. v grbu.

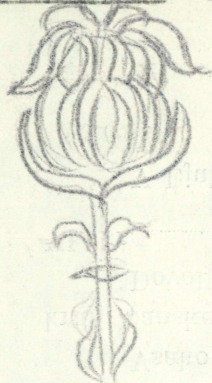
Zadnja - spodnji del uničen. Vidno neke vrste korito perspektivično. V njem sto-
ji Kristus nag. Neidentičen okrog ledij, trajev venec na glavi, glavo žalostno
sklonjeno na desno. Roke prekrižane predse. Pod desno pazduho drži bat, pod levo
sulico in gobo. Na levi je vidna glava s koščasto kapo, ki pluje. Dalje druga
s čudnim okroglim pokrivalom. Za jezusom je viden lesen križ. V njegovi levi
(naši desni) roki z mošnjo, ob ti glava s krono (Herod), nižje doli Ring, in ob
strani lestva, dalje še en predmet, ki ni jasen.

Prezbiterij (glej drugo stran) a - j - v vsakem polju po 2 ² ~~en~~ angelja, peruti raz-
prostrte *na nekakšno podlago*. Angelja lahko priklekujeta in držita napisme tra-
kove - nič se ne da čitati, verjetno besedilo neke himne.

k - skoro popolnoma izbrisano, vidni samo sledovi raz-
prostrtih peruti.

l - v mandorli na tronu sedeč nimbiran
Kristus, močno pokvarjen. Desno roko dviga
in izteza ~~kazalec~~ palec, kazalec, sredinec. Kaj dela
levica je nejasno. Vidi en face. Vržita ga obstrar
seveda po 2 angelja zelo tenkih razmerov.

Pod južnima v šilu polja cvetlica. in simbol sv. Janeza ev.-
orel. Peruti raztegnjene. Vrh polja napis: in principio erat
verbum.

n - sv. Matevž - angelj stojčč, peruti povešene. Napisni trak
z napisom, ki ga nisem mogel čitati, a gotovo začetek evang.
sv. Matevža.

o - simbol sv. Marka - krilati lev, popolnoma oblede, s tra-
kom.

p - simbol sv. Luke, obledel krilati vol, trak se tudi ne da čitati.

Slikano na dobro sedeč, debel omet, v katerem se sveti mnogo sljude (ali kako
se temu kamnu pravi) isti omet je tudi v Selu. Slikarija se da z lahkoto ostrga-
ti in pri malo silnejšem drgnjenju odrgniti, kar ve ja tudi za Selo. Povsod
se pozna poteza čopiča. Slikar modelira s čopičem, kakor v Selu, navadno z lo-
kalno barvo lahkejšega tona, pogosto hoht er mit weiss.

Slikarija je z ono sorodna po tehniki, času in umetn. hotenju, vendar velike
razlike, mogoče ista šola, nikakor pa ne isti slikar.

SA ji slikarija soglaša z letnico 1392 ali ne, bo treba še primerjati. Ali ni
res kumovala Italija. Tak motiv posebno Radfenster, na juž. steni konzole in
velike komplicirane arhitekture. Tudi barve mogoče. Mnogokaj govori za čas
1400, a tudi mnogo proti - tu tega ne bom odločil, bo treba primerjati.

Napis na sliki smrti sv. Martina, got. minuskula 1492.: Hic fuit ~~Freys~~

Freys.....deKarniola Kappellanus ad S.Martinum pro sin.....

Hic fuit.....cappelnus Anno dñi 1520.

Pod možem trpljenja: Nec cito nec temere

HF Michael Allodiator Murayn (?) ludirector oppidi Martya(ni - ni izpisano)

Anno Christi 1602 19 Maj

Idem ut supra 1807 27 Augusto, zraven spada beležka pripisana na desno od de-
vice: Dum cor non orat// in nanum lingua laborat

Ioan T...ban

Durniensis Año 87(1587)

Hic fuit Barnabas.....Rector Schollae.....1604(?)

Za oltariem Mathias Benczik 1707

HF MBreszöcy 1613

HF

Ioh:Farka(s?)

Martinus doī.Joanis filius

Hic fuit Martinus de ^asncto.....

HF. B. Seffar Año 1623 27 die Martij

AM. Hasay

HF; M; Rakichanydes Año dni 623 27 Marty.

Italijanski motiv s lesene konzole pod apostoli. Dalje posebno nizko slikano
slame nad duplino v zidu na desno od oltarja z drobno rozeto v čelu in grčas-
timi listi.

Slikarija je v splošnem grobih kvalitet. Zelo veliko dela z rdečo barvo na belo podlago, ki jo uporablja tudi za konture (rdečo). Svetnice za oltarjem, ki se preje niso videle, so od leve proti desni: sv. Rozalija event. sv. Elizabeta s košaro cvetlic in beračem, sv. Helena s križem, sv. Barbara s stolpom, sv. Marieta z zmažem, sv. Apoloniја s kleščami in kladivom, sv. Kraljica s krono v desni in veliko cerkvičo v levi, svetnica ki liče beraču v pos. d. neko tekočino, 4 svetopisemske žene z mazili, Schmerzensmann do pasu v sarkofagu.

Ostanki v ladji predstavljajo na sev. steni sv. papeža, sv. atarino (močno izbočen in mesno drapiran trebuh) sedečo sv. Ano Samotretjo. Sv. Janez Arst., ki krščuje Jezusa. Na slavočku na desni ostanek slike sv. škofa (sv. Martin?) s klečečo postavo pred seboj (berač?) Svetnik nima glave. Marija zaščitnica s plaščem, glava in desni del odrezana po oboku. Vidi se vendar razločno cela leva skupina in del desne.

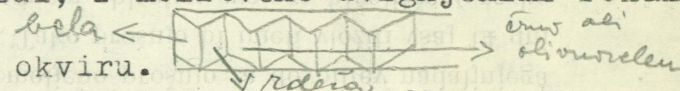
Slike v ladji so vse del iste roke, ki je druga kakor ona v prezbit. Ohranjen ne so slabo. Čas postanka zač. ali 1. pol. 15. stol.

Aquila po tem edinem gotovem delu v Sloveniji razen kalote apside v Turnišču Slab slikar, a dober v barvah. Dela v bistvu kot oni na Selu, podobne stilizacije nog pri apostlih in obeh razbojnikih na Selu. Konturira, senči in riše večinoma v isti barvi kot je lokalna. Obrazi so okrogli, močno impastirani, posebno belo. Čuti se nesigurnost, a pri tem ambiciozija.

Posebnost Janezova, da nohte na rokah ali nogah vedno podčrta z dvema črtama

Stele, XLII, 2.8.1926, str.66 - 69.

Freske v ladji:

Ena skupina na slavoloku na juž.strani baročni obok jo seka tako, da so glave figur pod streho. Leva manjša slika predstavlja stoječega škofa svetnika, pred katerim kleči levo majhna črno oblečena figura, kakor se zdi, z molitveno dvignjenimi rokami glava pa je nerazločna. Desna je velika v posebnem rombasto cik-ca okviru. Marija pokroviteljica s plaščem, pod katerim so zbrane klečeče figure. Barve so v veliki meri odšle z beležem. Razločijo se bledo rdeča, olivno zelena in bela. Enak okvir kakor to sku ino obroblja str. dela skupine na sev. strani od prižnice, do baročnega pilastra v kotu ob prezbiteriju. Vidijo se 4 druga ob drugi razvrščene slike. Druga od leve ima poseben okvir, čigar ogle predstavljajo bleedi s ščitkom konstruirani diski, stranice pa široke proge, na katerih se diagonalno križajo na umazano roza osnovi vrsta belih točk, tako, da nastajajo poševne vrste kvadratov, katerih vsaka druga je temno, olivnozeleno barvana. Prva slika od leve predstavlja frontalno stoječega papeža. Noge so uničene, prsni del prav tako. Ozadje je olivno zeleno, nimb in krona sta vtisnjeni v zid. Lasje zelo nakodrani, končna obdelava pa tudi sicer je barva odrgnjena pogosto do podlage. Druga figura je sv. Katarina, spodnji del nog uničen. Prav tako velik del zgornjih nog s spodnjim delom trebuha. Nimb vtisnjen, barve odrgnjene. V stoji telesa močno izrazita S linija z gubami močno poudarjen trebuh. Tretja je Ana Samotretja, frontalno sedeča na perspektivično podanem tronu z naslonjalom in stranicami, katerih vrnji del visi konzolno naprej. V naročju

podpira z obema rokama sedečo malo Marijo in Jezusa, ki Marijo z desnico objema 4.slija. Krst v Jordanu. Tevo, kulisa italj. trecent. stiliziranih skal s skupino dreves na vrhu. Nad njo napis v gotski frakturi S.Johannes.Sv. Janez stoji na bregu pol v profil proti svoji levi obrnjen z dolgim napisnim trakom v levici, z desno krščujoč v vodi stoječega goleg a Jezusa, ki ima prav tako nečitljiv napisni trak, ki se od njega vije nad Jezusovo glavo.

Barva so cimetno rdeča, ki je nekako vodilna, olivno zelena(Jezusova suknja itd) Osnovni ton in splošna kvaliteta ustreza Janezu Radgonskemu, čigar šola bi to bila, konec 14.stol. Ustreza tudi risba rok pri Ani, risba las pri Janezu, povdarjanje svetlega pramena v lasih Katarine.

Spodnji del je povsod *poškodovan*?, kolikor ni uničen, manjka srednji del obrežnih skal in Jezusv trebuh.

V prezbiteriju so nad arhitekturami pod katerimi stoje apostoli dopasni preroki z napisnimi trakovi.Na sev. steni ob slavoloku dva, nad str. tabernakeljem eden, eden nad sev.vzh.oknom, nad vzh.Veronikin postni prt, ki ga držita 2 angelja.Nad jugovzh. eden prerok, prav tako po eden nad vsakim poljem juž.stene z živahnimi gestami, čitajo svoje tekste.Od obokov baldahimov visi nad vsakim apostolom napisni trak z njegovim imenom.

Od baldahimov je vsak drugače oblikovan.Na juž . steni je v isti vrsti zap. od okna slabo razločen stoječ svetnik ali svetnica.

Na sev. steni je v baldahimu nad vhodom v zakristijo vpleten levo en angel menda s harfo.Desna stran je pa prav tako poškodovana.V baldahimu ~~xxxtx~~ nad str. tabernakeljem, pa se prikazuje angel z napisnim trakom.

Ozadje za apostoli zapira moder z belimi rombi okrašen zastor.

Ozadje na nebu in drugod sinje.Nimbi so vrezani.Barve pogosto odrgnjene. V zaključku je na vsaki strani vzh.okna pod poslikanim baldahimom po en sv. škof. red levim stoji pohabljen na berglji.

Zvonik raezn strehe ves gotski, spodaj levo in desno od zazidanega prvotnega šilastega vhoda v licu prednje stene po en nizek opornik.Nad tem 5 nadstr. izvršenih z gotskimi štirioglatimi linami, četrta ima slepo krogovičje v v

line ob zvoniku vsee lepo preslegasto krogovičje.

Stele, LXXXVI, 5.9.1947, str.27-29:

Kühár Flóris, Hazai műtörténetünk emlékei-----

Katolikus szemle 1941, Brest Szent István -társulat.

str. 311 - 314

" A trianoni Rorban Fr. Stele laibachi(lynthyanai) egy. tanár vette gondjaibe és mintaszerű Kozlésekké ismertette ezeket a műemlíkeket."

Radnai Rezső, Bazagolás a vendividéken, Vasvarmegye 10.avg.1941.

Mártonhely: Razna mnenja o umetn.vrednosti Janeza Aquila " A napokban azt olvastam a Nemzeti Ujság egyik cikkében, egy külföldben tájékozott hozzászóló tollából, hogy mesterünk - éppen az őt megmarteni igyákvő Stele vzernit - nem lett volna " igazi művész vezető egyéniség!" Utánk néztem az állításnak. A "Monumenta Artis Slovenicae " című szlovén műtörténeti szaklamban így írt Stele Aquiláról: " Tout de meme, dan l'histoire de l'art, il represente un phenomene extraordinairement important? Értelmi fordításban:.... Stele tehát nem tagadja Aquila jelentőségét.Az lehet,nagy építési vállalkozó is volt, vagy talám csak csak egy középkori építész testület , céh tagjaként ismerték Radkersburgban, az is igaz, hogy magyar eredetéhez Stele sgerint(itt most meg nem említett okokból!) sok szó férhet, az is igaz, hogy festményeiben van valami darabosság, sőt razbeli kezdetlegesség is, de azt neondani, hogy nem volt művész - nem lehet. Sőt ! nagyon is az volt. Csak át kell menni a közeli Bántornyára!.

Stele, CXII, 7.8.1956, str.27 - 28.

Kaum ein Heiligen^{mal} sind in Ungarn^{mal} so viele Stifte und Kirchen geweiht, wie dem heil Bischof von Tours Martinus, der aus Pannonien stammt und zu den Landesheiligen zählte.Wie der slavisch Name "artijanzi bezeugt, war die Kirche jenes Dörflein (in der Kirchenvisitation vom Jahre 1698 heisst es ein oppidum) diesem Heiligen gewiht.Das Dörflein, dessen Kirchenschirmherrschaft die Familie der Grafen Szapay ausübt, zählte nur 80 Katholiker. Jedoch ist die

Pfarrhaus und Kirche im gutem Zustand. Es ist keinem Zweifeln unterworfen, dass einst die ganze Kirche ausgemalt war, indem man überall unter der Kalkkruste Spuren der Heiligenscheine findet. Heute ist aber bloss das Sactuar frei von aller Kalkdecke und dadurch als ein Unicum unserer alten Kirchen zu betrachten. Das Kirchlein ist ein unverändertes Ganzes, mit seinen schönen Maassen, auf den Reisenden schon von Weitem einen angenehmen Eindruck. Das einfache Langhaus endet mit dem polygonalen Chore, der ein Travée und den mit Pfeilern versehenen Abschluss hat. In der Mitte der Westseite steht der viereckige Thurm, der an der Westmauer zwei weitvorbisringenden Streben hat. An die Nordseite des Chors ist die längliche Sacristei angebaut. Durch die östlich und südlich angebrachten fünf Fenster ist dasselbe genügend erleuchtet.

Die Nordwand im Presbyterium ist bloss von der Sacristeitüre und der Sacramentnische durchbrochen, sonst ist sie ganz bemalt. Zwischen den zwei ungleichen Bogenfeldern sind unterhalb, wie die Tafel 5. zeigt, in grossartigen Ausführung vier und drei Apostelgestalten zu sehen, über deren Köpfen, von den Mittelpunkten verschiedenartig verzierter Baldachine an drei Schnüren Spruchbänder hängen, deren Inschriften aber bereits erloschen sind. Im schmäleren Felde stehen drei Apostel, von Osten aus gerechnet: der S. Paulus mit dem Schwerter in der Rechten, und einem Buche in der Linke. Er ist gegen Petrus gekehrt, der gerade gegen Beschauer sieht und mit der Linken, die das Buch hält, auf den grossen Schlüssel zeigt, den er mit der Rechten hält. Rechts steht S. Andreas. Er hält unter der Console der bemalten Bogenrippe das kurze, schiefes Kreuz, die Linke hält das Buch vor die Brust (Tafel V.)

Im grösseren Felde stehen zwei und zwei Apostel gegeneinander gekehrt, von denen aber nur zwei zu erkennen sind. Der erste hält mit der Linken, die zusammengeballten Falten seines Unterkleides, in der Rechten ruht das Buch. Er ist grau mit rötlichem Vollbarte, gegenüber steht ein jugendlicher Apostel, das Buch in der durch den Mantel bedeckten Rechten haltend, während er mit der Linken darauf zeigt. Neben ihm steht Bartholomäus mit dem Messer, im linken Arm das Buch haltend, gegenüber ein greiser Mann mit weissem Haare und Barte, der mit

der Rechten auf sein Buch hinweist. Jedes der Kleider dieser Heiligen, so wie deren Mäntel sind schön gemustert, die Heiligenscheine sind eingeritzt und mit Strahlen versehen, alle Gestalten sind barfüßig.

Auch der Raum unter der Eck- Console ist ausgefüllt. Sehr abstehend von den majestätischen Gestalten der Zwölf Boten kniet, gegen dieselben gekehrt der Stifter der Schildereien, ein Man mit bartlosem Gesichte, einer schmalen Tonsur, grünem Wammse, violetter, bis an die Knöchel reichendem Mantel, weissen Strümpfen und violetten Schuhen. Da sich über seine gefalteten Hände empor-schlängelnde Spruchband enthält folgende Worte: Deus . esto . proptius . michi . pectori, d.h.: Deus esto proptius mihi peccatori!

Diese Gestalt ist der Pfarrer Erasmus, vordem weiter unter Erwähnung geschieht. Die skizzenhafte Ausführung dieser Partie auf der beigegeführten Tafel kann uns keinen richtigen Begriff von dem ursprünglichen Bilde geben, wesswegen wir auf die höchst gelungenen Detailzeichnungen des Herrn Storno hinweisen, welche der ungarischen Ausgabe dieser mittelalterlichen Wandgemälde beigelegt sind.

Über den Spruchbändern und den Baldachinen erhebt sich das ideale himmlische Jerusalem. Im breiteren Bogenzwickel begränzen sich zwei dreistöckige mit Säulenstellungen verbundene Strebebögen zwei Gebäude mit Krabbengiebeln, in deren Rundbogentoren je ein Engel steht. In der Mitte ist eine offene Säulenhalle angebracht, neben deren, von einer Kreuzblume gekröntem Giebel, zwei greise Könige mit Spruchbändern sichtbar werden.

Die gleiche Idee mochte dem Maler auch bei der Ausfüllung des oberen Raumes des schmälern Bogenzwickels vorschweben. Über den bereits erwähnten Baldachinen ist eine rundbogige Öffnung, in der ein Engel mit einem Spruchbande sichtbar ist, auf dem das : Ecce Virgo conspiciet et pariet stand. Seitwärts stehen zwei weit vorspringende Ercker, welche, wie die Capellen im nächsten Felde, rote Dächer haben.

Der oberste Raum ist durch eine gerade Leiste abgeteilt, darüber erhebt sich der Prophet Isaias, auf dessen Spruchbande : Dum venerit Sanctus..... zu lesen war, wie dies Professor Bitniz bezeugt. Heute ist die Schrift unleserlich.

Bevor wir zu den Darstellungen an der unteren Wand übergehen, möge hier erwähnt sein, dass nicht allein die Bogenrippen und die Consolen, sondern auch die Säume der Gewölbkappen mit schön gemusterten Rahmen umgeben, mit verschiedenen Dessins verziert und ausgefüllt sind.

Im Tympanon des Sacristeiportal ist auf blauem Grunde der Erzengel Michael als Seelenwäger, aber ohne den Teigaben von Velemer, dargestellt, den Raum bis zum Nische für die Monstranze nimmt die Spende des Mantelteiles an den krüppelhaften Bettler, aus dem Leben des heil. Martin ein. Für die Kostgastkunde jener Zeit ist der heil. Krieger und seine Gefolge ein willkommener Beitrag.

An der Wand des Chorabschlusses, unter der Fensterreihe zieht sich ein Cyclus von Heiligen hin, dem wir von Nordne nach Süden folgen wollen. In der ersten Seite sind drei Frauen, die heil. Elisabeth aus Ungarn mit einer Rose in der Linken, mit der Rechten übergibt sie einen Korb mit Rosen einem Kinde, der durch einen Heiligenschein ausgezeichnet ist. Dieser folgt unter einem Säulenbogen die gekrönte heil. Helena, die mit einer kleiner bockligen Gestalt das Kreuz trägt. Zunächst stahet eine Heilige mit einem Turme, wahrscheinlich die heil. Barbara. An dem nächsten Wandabschnitte folgten wieder drei heiligen Frauen unter Rundarkaden. Nämlich die heil. Margareta den gefangene Satan an einem Stricke haltend. Die heil. Apollonia mit einem Hammer und einem in die Zange gezwängten Zahn, und eine andere gekrönte Heilige mit einer Krone in der Rechten und einer fünftürmigen Kirche mit Rundapsiden in der Linken.

An der letzten Schrägeseite nach Süden, sind wieder drei Abteilungen. Zwischen den zwei ersten Säulen steht eine nach links gekehrte Heilige, die mit der Linken die Falten des Überkleides zurückdrängt, aus dem Krüge aber, den sie in der Rechten hält, eine Flüssigkeit in ein Gefäß giesst, dass von einem halbnackten, zwerghaften Krüppel emporgehalten wird. Im Spruchbände, das sich links nach oben windet, steht: "Accipe . p..cristi . noie" (v gotici) Accipe pro Christi nimine. Ich würde diese Gestalt Caritas nennen. In dem nächsten Raume steht rückwärts auf ein Kirchlein deutend die Pietas, die trauernden drei Gestalten dürften zum Leiden des Erlösers gehören, der in der letzten Ab-

teilung mit gebundenen Händen, rechts ein Rohr, links eine Lanze zwischen den Armen haltend, dorngekrönt in einem ~~Exit~~ Steinsarge steht. Judas, Kaiphas und Herodes, so wie die Würfel, die Nägel, die Leite und die übrigen Marterwerkzeuge erfüllen den übrigen Raum und ergänzen das Jammerbild.

Über dieser Darstellung befindet sich ein höchst interessantes Bildniss, von dessen gleichen Spuren nämlich dem Schild, wir schon in Velemer sahen. Das ist der Gestalt des Malers und der übrigen erwähnten Kirchen, Johannes Aquila. Aquila kniet über einem Schilde, in dem zu zwei und eins, drei dreieckige gelbliche Schildchen auf rotem Grunde angebracht sind. Von rotbraunem Hintergrunde hebt sich die nach rechts sehende Gestalt ab, die mit einem kurzen engen, gesteppten, weissen Wamms angethan ist, einge Beinkleider derselben Farbe und schwarze Schnabelschuhe trägt, deren Mütze von bläulicher Farbe sich kegelförmig über der grünen aufgestülpten Krempe erhebt. An einem schwarzen Riemen hängt das kurze, unten gekrümmte Schwert, dessen mondförmige Stange nach unten gekehrt ist. Aquila hat einen blonden Vollbart und dergleichen Haare und scheint ein Mann in den besten Jahren zu sein (Slika 1.)

Vor der Gestalt und über derselben schlägelt sich zierlich das Spruchband mit den Worten: "Omnes. sti.(sancti) orate p..(pro) me.Johanne.Aquila.pictore." (v gotici)

Diess dürfte einer der seltenen Fälle sein, dass wir bei einem Gemälde aus dem Ende des 14. Jahrh, wie wir aus anderen Inschriften ersehen werden, nicht allein den Namen, sondern auch dessen Gestalt, wie es anzunehmen ist, wenigstens der Kleidung nach, im Porträt dargestellt finden.

Indem diese Kirche dem heil. Martin geweiht war, ist es wahrscheinlich, dass auch der alte Hoch - Altar diesem heiligen geweiht gewesen ist, obwohl in der Visitation der Kirche des Marktes Martijanci der Hochaltar von 1529 die heil. Jungfrau mit dem Jesuskinde darstellte, und der Kirchen - Patron bloss über dem Schreine stand. Was sich auf den heiligen als Katachumenen bezieht, nämlich die Bekleidung des Wetzlers, haben wir bereits gelegentlich des Bildes an der Evangelienseite erwähnt. An der südlichen Wand unterhalb, wo sich auch

auch das einfache Stallum des Priesters befindet, sind Szenen aus dem Leben und dem Tode des heil. Bischofs angebracht.

Das erste Bild enthält ein Wunder des heil. Martinus. Rechts liegen neben einem anderen drei Krieger mit Dolchen und Schwerten in der Brust, links steht der sie segnende, eilige, indem er aus dem geöffneten Buche über dieselben Gebete spricht, die mit:

done nem Domine nem
exau meam; exau meam,

di ora (v gotici) di oratio , beginnen. Nach Oben zu sind zwei Spruchbänder angebracht, das eine schlängelt sich vom Buche aus über dem Haupte des Segnenden und zeigt folgende Worte: "In . nomine . domini . ihesu . surgite . et credite." (v gotici). Auf dieses enthält die Antwort der Zettel, der sich aus den Händen des nach rückwärts zu liegenden emporwindet: "Oratias . agimus . ihu . cristo . int feci . eram." (v gotici).

Hinsichtlich der reichen Composition und des Ausdrucks der Einzelnen, welche das Totenbett des heil. Bischofs Martin umgeben, dürfte wohl das folgende Bild alle übrigen übertreffen. Auf einem niedrigen Bette, das von vier hohen, mit gewundenem Laub - Ornament endigenden Säulen umgeben ist, liegt der mit der Infel und dem bischöflichen Ornate bekleidete Tote. Ein Engel mit dem Lichte schwebt über dem Haupte, ein anderer trägt die Seele zum Himmel. Der eine Priester steuert Blumen auf ihn, während andere aus Büchern Psalmen singen, Kerzen halten und sich schmerzvoll die Tränen trocknen. Vor dem Bette knien die lahmen auf Krückelchen herbeieilenden Bettler, welche die Hände betend oder segnend gegen den Himmel heben. Das Spruchband über den Häupten der Geistlichen enthält Folgendes: "Ecce . sacerdos . magnus . qui .. in . diebus.... (v gotici.)

Für die Geschichte der Kirche selbst ist leider nur ein Theil jener Inschrift übrig geblieben, die sich über diesen Bildern beinahe durch die ganze Länge des Chores hinzieht. Was zu ergänzen ist, glaube ich, wie folgt, ergänzen zu müssen:) Sactorum quorum reliquie, hic continentur.

Item. Anno M.C.C.C.L.X.X.X.II Edificata . fuit. ista . ecclesia . videlicet. tempore . plebani . Erasmi + . per . manus . Johannis . Aquile . de . Rakerspurga. oriundi ... (v gotici)

Diese Inschrift gibt uns eine Aufklärung über die neben die Aposteln kniende kleine Figur, wenn dieselbe wie es wahrscheinlich ist den Pfarrer Erasmus vorstellen sollte. Dieselbe und das Costüm des Pfarrers ist zugleich ein Beleg für die Ausschreitungen der Geistlichen in Hinsicht der bunten und zu weltlichen Kleidungen, gegen welche die Satzungen der Kirchenversammlungen in Ungarn stets eifern. Ferner erfahren wir daraus die Jahreszahl des Baues, und ausser dem Namen des Malers auch dessen Vaterstadt Radkersburg.

Über dieser Schrift zwischen den Fenster folgt nun die Ergänzung der Apostelzahl. Die Gestalten sind an Grösse und Würde den übrigen gleich, und halten geschlossene Bücher in ihren Linken. An dem barthlosen und dem Kelche erkennen wir den Lieblings - Apostel Johannes. Neben ihm, aber seitwärts gekehrt, steht mit dem Pilgerhute, auf dem die Muschel prangt, der heil. Jakob, der in der Linken den Sack und den Wanderstab hält und das Buch in der Rechten. Gegen denselben gekehrt ist eine jüngere bärtige Gestalt ohne jedes andere Kennzeichen. Die Zwischenraum des Fenster über dieser Gruppe füllen architektonische Motive aus, worauf drei Brustbilder mit Spruchbänder folgen, und sich vermuthlich auf die heilige Jungfrau beziehen. Die Schrift selbst ist unleserlich geworden.

Nächst dem letzten Chor - Fenster ist im 3' breiten Raume eine gekrönte heilige gemalt, deren nähere Bestimmung nicht gelungen ist.

Um die Gemälde der geraden Wände zu beendigen müssen wir uns nur zur östlichen, ziemlich hohen Wand des Triumph - Bogens wenden. Die ganze Fläche ist ziemlich nachgedunkelt und bei der schlechten Beleuchtung gelang es nur mit Mühe folgendes zu bestimmen. Am südlichen Schenkel des Bogens sitzt einer Höhle mit offenem Buche der heilige Einsiedler Paulus, er streckt wie belehrend den Zeigefinger seiner Rechten gegen einen jungen Löwen aus. Dass diess der heilige sei bezeugt die Inschrift: " S(an) ctus Paulus primus heremita ."(v gotici) Um ihn herum sind Vögel und wilde Tiere sichtbar. Als Ergänzung gehört hierher

noch die Bemalung des anderen Schenkels, wo ein grabender Löwe abgebildet ist. Das eigentliche Feld des Bogens nimmt der heil. Ritter Georg ein, der sich mit eingelegter Lanze aus einer befestigten Stadt auf den riesigen Drachen mit aufgesperrtem Rachen stürzt. Ganz oben sind in den Wolken Gott Vater und ein Engel sichtbar.

Bevor wir uns gegen die Decke wenden, müssen wir noch jener reicher Dekorationsmalerei einige Worte widmen, welche überall, wo es nur möglich war, angebracht ist, vorzüglich aber die Leibung der Chorfenster ziert.

Blicken wir endlich nach dem noch ganz gut erhaltenen Sternenzelte des Chors empor, das zwischen den bemalten Bogenrippen des ~~Kuppel~~ Gewölbes durchblickt, und voll der himmlischen Glorie ist, so müssen wir unwillkürlich gestehen, dass wir an dem Martjančar Chore einen Kirchenschmuck besitzen, um den uns weit reichere Länder, weit grossere Kirchen beneiden könnten.

Aquila verstand es, nicht allein Menschengestalten herrlich zu malen, das dekorative mit dem figürlichen auf eine gefällige Weise zu verbinden, jeden noch so kleinen oder unregelmässigen Flächenraum ohne störenden Überladung auszunützen. Er fasste den Geist der Kirche, die hohe Stimmung der Gemeinde so trefend auf, dass jederman wahrlich entzückt musste.

Dem architektonischen Rahmen gemäss teilte sich die Decke in zwei ungleiche Flächen. Die, welche sich über dem Längen - travee ausspannt, enthält vier Dreiecke, deren je zwei gleich sind und zum Mittelpunkt als Schlussstein eine zwölfblättrige grüne Rosette mit sechs heiligen rotem Auge haben. Die "Majestas Domini" ist durch den segnenden Heiland dargestellt, der in einer regenbogenfarbigen - Segmentes sitzend, über dem roten Kleide in einen blauen Mantel gehüllt ist. Die Zwickel des Dreieckes füllen vier schwebende Engel aus, deren Kleider und Flügel in ungewöhnlicher

Farbenpracht glänzen und abwechseln.

Eine Blume in der Ecke, hie und da ein Stern nur da zu sein, um keinen blauen Grund eintönig durchblicken zu lassen. Das gleiche am Scheitel entgegengesetzte Dreieck füllen der geflügelte Stier und der Löwe aus, so wie die kleineren,

zwischen den Diagonalen stehenden Dreiecke dem Adler und dem Engel zum Rahmen dienen. Diese Symbole mit ihren Heiligenscheinen und ihren Spruchbändern kennen wir schon aus Velemer und Selo, wesswegen wir die nähere Beschreibung der unwesentlichen Abweichungen leicht übergehen können.

Über dem polygonalen Chor - Abschlusse breiten sich um den Schlussstein herum sechs Dreiecke, von denen aber nach der ungleichen Länge ihrer Grundlinie nur zwei und zwei von viere gleich, zwei aber ganz ungleich sind. Den Mittelpunkt dieses himmlischen Hosiannah² bildet aus am Schlusssteine befindliche "Lamm Gottes" mit dem Siegesfähnlein. Die Felder füllen je zwei und zwei auf Wolken stehende und verschiedenartig geschweifte Spruchbänder haltende Seraphine und Cherubine. Vom himmlischen Lobgesange ist nur noch das: laudamus te: - adoramus te: - benedicimus te, zu entziffern, aus denen wir sehr leicht auch den Sinn der übrigen Sprüche errathen können. In dem niedrigsten Dreiecke, dessen Basis die Breite des Chores einnimmt, faltet über dem Heilande ein Engel seine Hände zum Gebete, dessen Flügel beinahe bis an die Ecken des Raumes reichen. Die überall ausgesäeten Sterne erheben den Effect des Ganzen, das durch seine lebhaften und sehr wechselnden Farben zugleich von der reichen Phantasie des Künstlers Zeugniß ablegt.

Es wird kaum notwendig sein, hier auf jenes Gekritzeln aufmerksam zu machen, das sich häufig über den Sockel oder Teppichen der gemalten Kirchen befindet. Hier will ich nur einige der Ältesten Graffiti aufzeichnen um auch andere meiner Collegen zu ermuntern Gleiches zu thun.

Die Älteste Schrift folgt: Hic fuit Mathias Archi V.

Ecclesiensis

Anno dni M.ccc^o.9mo.III.(v gotici)

Vileicht Archidiaconus der Fünfkirchner Diözese?

Hic fuit Alberts capellan

1492

Hic fuit petr.Sand

Capellanus S.M.(St.Martini)

1519

(v gotici)

Hic fuit Martinus de hand
1595. (v gotici)

Hic fuit petrus freyswerth
de karniolia kapellan
tn S. Marttnum pro
dno pro etc.

Hic fuit Sebastian Johann
Wehich.1.5.6.6.

(v gotici)

Slike: ~~Freske~~ freske na MDZK: št. 19 - 20, l. 1874, str. 209-213: Kircaliche Wand=
steni prezbit. ^{Fig.} gemelde des 13 und 14. Jahrh. in der Eisenburger
slika J. Aquila. (~~sikal.~~) ^{sikal.} espanschaft, von dr. Franz Romer.

Fr. Stele: Gradivo za prekmursko zgodovino. I. Župna cerkev v Martjancih.
ČZN. XXII. 1927. str. 1 - 6.

Budapest, spomeniški urad:

št. 291 apostoli

292 sliki dveh škofov v prezbiteriju (eden Miklavž s stolpom)

293 avtoportret Janeza Aquile

294 odliimek Marijinega plašča na slavaloku

295 sv. Martin

296 apostoli z Erazmom

297 sv. Katarina in papež na sev. steni ladja

298 figure nad okni

299 dtto z Veronikinim prtom

- 300 slika z Marijo ob prižnici
- 301 sv. Jurij
- 302 svetnica, sv. Helena?
- 303 čudež sv. ^martina z mrtvimi
- 304 škof z zabodenim žebeljem za nohti in profet z nad okna
- 305 vol in lev
- 306 dva angela z napisi
- 307 dtto
- 308 dtto
- 309 "
- 310 "
- 311 Kr. sedeč na stolu v mandorli, ki jo drže angeli
- 312 angel. Napis: Liber genera ih̄r̄ cristi A..
- 313 in principio erat--
- 314 smrt sv. ^martina. Napis: Sacerdos magnus qui indrebur snist---
- 315 svetnica s sv. ^melena
- 316 Imago pietatis
- 317 sv. Mihael

Stele, XVIIIA, 1932, 22-23'

Pedločje nad vzh. oknom kaže podobno kot v M. Seboti Veronikin prt, ki ga razprestirata angela.

Na oboku je dopasna figura v manderli, ki jo držita na vsaki strani po 2 angela uničena, tako je čistonejasno. Je nedvomno ^Arist, ki z desno blagoslavlja, gest a leve pa je popolnoma nejasna.

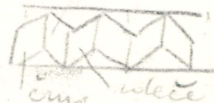
Pod južno skupino angelov, ki držijo manderlo, je osatna vejica, podobno kakor pri Janezu Ljubljanskem.

Evangelistovski simboli se na zap. kapah, vsa ostala polja polkrivajo angeli (po dva) s trakovi s hvalnicami, večinoma odrti. Na enem sem prebral laudat.. Ozko vzh. polje ob kslepniku z Jagnetom Božjim je popolnoma drto.

Na slaveloku desne, delno pokrite z barečnim obokom je desno stoječa verjetno škofevska postava (glava je zakrita po oboku), leve kleči ob njem črnoobleč na postava z dolgim nečitljivim napisom, zraven leve pa velik grb, kjer je na blede lilastem ozadju bela kljuka. Desno je belo, črne rudeče naguban trakaste motivnem okviru velika frontalna MB s plaščem, gornji del pokrit z obokom, sicer vse precej zastrto.

Slika krsta v Jordanu in Ane Sametretje ima isti okvir kakor Marija s plaščem, Katarina in sv. papež leve od te slike ima isti okvir. Delno pa črne reza šahastem (navpična delilnica).

Ob Katarini spodaj kleči majhen moleč donator v do kolen segajoči suknji, brez brade s črnimi lasmi in belimi hlačnimi nogavicami.

Kjer se delilni dekorativni pasevi stikajo se reza beli disk.

Serednosti z Janezom Aquilo, se pa vendar ne direktne kakor bližnje M. Sobote.

Ali je mogoče ~~domnevi~~ domnevati zgodnje stopnji njegovega razvoja.

Grafit na sliki sv. Katarine: hic fuit Mathias de...

Stele, XXVA, 1965, str. 1'-2'